

ΤΑ ΓΑΛΑΖΙΑ ΠΟΥΛΙΑ*

Υπό

Γ. Η. ΠΑΓΚΑΛΟΥ

Ἔτσι ὠνόμασε τις ἀδελφές ἐπισκέπτριες ἕνας διαβάτης ὅταν τις εἶδε νὰ πηγαίνουν στὴ γραμμὴ ἀπὸ τὴ Σχολὴ πρὸς τὸ Οἰκοτροφεῖο, ἐπειδὴ ἦσαν ντυμένες μὲ τις γκριζογάλανες ποδιές. Μοῦ ἄρεσεν αὐτὴ ἡ ὀνομασία, γιατί ἀποδίδει κάπως μιὰν ἐντύπωση καὶ γιατί στὴν Ἀμερικὴ ὀνομάζουν τις ἀδελφές πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴ Δημοσίᾳ Ὑγιεινῆ «Κορίτσια μὲ τὰ μπλέ» (girls in blue), σύμφωνα μὲ τὴ στολὴ τους.

Ἐνα τέτοιο γαλάζιο πουλι θὰ παρακολουθήσωμε στὰ χρόνια τῆς σπουδῆς του καὶ στὴ δρᾶση του. Ἄς τὸ θεωρήσωμε σὰν ὑπόδειγμα.

* *

Τὴν πρωτοεῖδα στις εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις, ὅταν, μετὰ τὰ γραπτά, τις ἐξετάζει ἡ ἐπιτροπὴ ἐπιλογῆς καὶ λογαριάζει, ἐκτὸς ἀπὸ τις γραμματικὲς γνώσεις, τὴν ἐμφάνιση καὶ τις ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ τί ἀπαντᾷ ἢ κάθε μία στὰ ἐρωτήματα πού τῆς ὑποβάλλουν.

Ἡ Μαλαματένια Ξωμερίτη ἔρχεται ἀπὸ ἕνα χωριὸ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Εἶναι ὄρφανὴ ἀπὸ πατέρα καὶ ἐγγονὴ ἐνὸς Κρητικοῦ Μακεδονομάχου πού ἐγλύτωσε ἀπὸ τὸ κομιτατζίδικο βόλι, γιατί μιὰ κοπέλα τὸν εἶχε κρύψει στὸ κατώγι τοῦ σπιτιοῦ της ὅταν πληγωμένος καὶ χαμένος ἀπὸ τὸ σῶμα του ἐζήτησε καταφύγιο σ' ἕνα ἀπόμερο σπίτι τοῦ χωριοῦ. Αὐτὴ ἡ κοπέλα εἶναι ἡ γιαγιά τῆς Μαλαματένιας Ξωμερίτη. Τὸν παπποῦ της

δὲν τὸν ἐγνώρισεν ἡ Μαλαματένια, μὰ τὸν ξέρει ἀπὸ τὴν φωτογραφία πού βρίσκεται πάντα στὸ σπίτι τους. Ἐχει τάμα νὰ πάη στὴν Κρήτη νὰ μάθῃ γιὰ τις ρίζες τῆς λεβεντογενιάς της καὶ νὰ γνωρίσῃ τοὺς Ξωμερίτηδες, τοὺς συγγενεῖς της. Θὰ δοῦμε παρακάτω πῶς ἀνταπόδωσε τις ὑπηρεσίες τοῦ παπποῦ της, κάνοντας στὴν Κρήτη ἕναν εἰρηνικὸν ἀγῶνα ἰσάζιο πρὸς τὸν πολεμικὸ πού ἔκανε ὁ παπποῦς της στὴ βορεινὴ περιοχὴ τῆς πατρίδας.

Γιὰ τὴν ἐμφάνιση τῆς Μαλαματένιας δὲν ἔγινε κἄν συζήτηση. Ἀπὸ τὴν μητέρα της ἐπῆρε τὰ γαλανὰ μάτια καὶ τὴν ξανθὴ κόμη καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της, τὸν γιοῦ τοῦ Κρητικοῦ καπετάνιου, τὸ λογερό κορμὶ καὶ τὴν περήφανη ματιὰ. Ἡ ἄγορρη αὐτὴ ἐπαρχιωτοπούλα σὲ κοιτᾷτε κατάματα χωρὶς φόβου καὶ χωρὶς ψεύτικη σεμνότητα.

— Καὶ τί σᾶς παρώτρυνε, δεσποινὶς Ξωμερίτη, νὰ γίνετε ἀδελφὴ ἐπισκέπτρια;

— Ἡ ἐπιθυμία μου νὰ πολεμήσω τὴν ἀρρώστια, ὅπως ὁ παπποῦς μου ἐπολέμησε τὴ σκλαβιά.

Ἡ ἀπάντησή της φαίνεται πολὺ ἀγέρωχη, σχεδὸν ἀθθάδικη.

— Δὲν λογαριάσατε καθόλου τὸ ὄλικὸ συμφέρον; λέει μιὰ κυρία τῆς ἐπιτροπῆς πού θέλει νὰ τὴν προσγειώσῃ.

— Ὅχι, ἀπαντᾷ χωρὶς δισταγμὸ· ξέρω πῶς τὸ ἐπάγγελμα πού διάλεξα εἶναι τραχὺ, πολλὲς φορές ἐπικίνδυνον καὶ χωρὶς σημαντικὴ ἀπολαβή. Τὸ ἀντιμετωπίζω σὰν ἀποστολή, σὰν χρέος.

— Γιατί, δεσποινὶς Ξωμερίτη, στὸ ἀπολυτήριο τοῦ Γυμνασίου σᾶς γράφουν Χρυ-

* Ἡ ἱστορία αὐτὴ εἶναι ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα ὅλως διόλου φανταστικὴ, ὡς πρὸς τὰ πράγματα εἶναι περίπου ἕνας ὀραματισμός.

σηΐδα; ἔχετε δύο ὀνόματα; ρωτᾷ ἄλλη κυρία τῆς ἐπιτροπῆς.

— Ὅχι, τὸ ὄνομά μου εἶναι Μαλαματένια, τὸ ὄνομα τῆς γιαγιάς, ἀλλὰ ὁ Γυμνασιάρχης τὸ εὑρίσκει «λέξιν τοῦ χύδην ὄχλου» καὶ μ' ἔγραφε στὸν κατάλογο Χρυσηΐδα. Φυσικά, μόνο στὸ ἀπολυτήριό τοῦ Γυμνασίου ὀνομάζομαι ἔτσι.

Ἐγὼ στὸ ἀναμεταξὺ ξεφυλλίζω τὰ γραπτά της καὶ ἄθελά μου κάνω γραφολογία.

Τὸ γράψιμό της προδίδει θεληματικότητά, ὁ στυλογράφος ἔχει πατήσει μὲ δύναμη τὸ χαρτί, οἱ κάθετες γραμμὲς εἶναι βαθιὰ χαραγμένες, μὰ οἱ ὀρθὲς τῶν συμφώνων δὲν τελειώνουν ἀπότομα, παρὰ σὲ ἐλαφρὲς καμπύλες. Ἐνα παράξενο μίγμα ἀνδρισμοῦ καὶ θηλυκότητος. Οἱ ἀνορθογραφίες εἶναι σπάνιες καὶ ὄχι σημαντικές, οἱ γνώσεις της δὲν εἶναι ἀφθονες, μὰ ὅ,τι ἔμαθε τὸ ξέρεи καλά καὶ τὸ διατυπώνει μὲ ἀπλότητα καὶ διαύγεια.

Ἡ δοκιμασία ἐτελείωσε, καὶ ἡ Μαλαματένια εἶναι σὲ λίγο μαθήτρια τῆς προπαρασκευαστικῆς τάξεως.

Στὰ 40 κορίτσια ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν τάξη αὐτὴ πρέπει νὰ κάμω λίγα μαθήματα Μικροβιολογίας, μὰ νομίζω ἀντιπαιδαγωγικὸ νὰ περιοριστῶ σὲ μιὰ περιγραφικὴ διδασκαλία γιὰ τὰ μικρόβια, καὶ ξεπερνῶ τὸ θέμα μου κάνοντας μαθήματα Γενικῆς Φυσιολογίας, ποὺ θὰ τοὺς χρησιμεύουν γιὰ νὰ καταλάβουν ἀργότερα τίς λεπτομερειακὲς καὶ συχνὰ ἄχρηστες γνώσεις ποὺ ἄλλοι θὰ τοὺς προσφέρουν.

Προσέχω ἰδιαιτέρα τίς ἀντιδράσεις των στὶς καινούριες ἔννοιες ποὺ τοὺς μεταδίδω καὶ κάνω φυσιολογικὲς παρατηρήσεις. Τίς πιὸ πολλὰς φορὲς διαβάζω στὰ πρόσωπα κάποια πνευματικὴ κούραση, ὅταν τὰ διδασκόμενα εἶναι, παρ' ὅλη τὴν ἀπλοποίηση, δυσκολονόητα, ἀπὸ τίς ἀπροετοίμαστες γιὰ ἀνώτερες σπουδὲς κοπέλες ποὺ ἔρχονται νὰ βροῦν ἓνα ἐπάγγελμα κάπως ἀνώτερο ἀπὸ τῆς δακτυλογράφου ἢ τῆς μοδίστας.

Ἡ Μαλαματένια Ξωμερίτη κάθεται στὴν πρώτη σειρά—ἴσως κατὰ τύχη—μὲ τὴν ἀπληστία πρὸς τίς καινούριες γνώσεις ζωγραφισμένη στὰ μάτια της. Ὅταν ἐκτός θέματος μιλάω γιὰ τὴν μελλοντικὴ δρᾶση τους στὴν προληπτικὴ Ἱατρικὴ καὶ τοὺς λέω ὅτι θὰ εἶναι ἡ προφυλακὴ στὴ μάχη γιὰ τὴν ὑ-

γεία, τὴν βλέπω νὰ ξεσηκώνεται καὶ νὰ λάμπη στὸ πρόσωπό της κάποια ὑπερηφάνεια, λὲς καὶ ζυπνᾷ μέσα τῆς ἡ κληρονομιά τοῦ Μακεδονομάχου ποὺ πολεμοῦσε στὴν πρώτη γραμμὴ. Αὐτὸς ἔφυγε ἀπ' τὸ νησί του γιὰ νὰ πάη νὰ πταταλήσῃ τὴ νιότη του ὄχι γιὰ τὴ δική του πιά λευτεριά, ἀλλὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὸν παρακινοῦσε ὄχι τόσο ἡ νηφάλια σκέψη του μὰ ἡ ρομαντικὴ του ἰδιοσυγκρασία. Ὅταν κάποτε μιλήσαμε μὲ τὴν Μαλαματένια γιὰ τὸν παπποῦ της, τὸν καπετὰν Ξωμερίτη, μοῦ εἶπε πὼς ἡ μητέρα της τῆς διηγῆθηκε ὅτι ὁ γέρος, ἅμα ἔπινε τὰ ποτηράκια του σὲ κάτι χρονιὰρες μέρες, σιγοτραγουδοῦσε κ' ἔλεγε κρητικὲς μαντινάδες. Ἐθυμότανε ἰδιαιτέρα μιὰ ποῦ τῆς εἶχε κάνει ξεχωριστὴ ἐντύπωση.

— Γιά πὲς τὴν, τῆς λέω.

Ἄψοκοκκινίζει καὶ ἀπαγγέλλει:

— Ὁμπρός, πῆγαιν' ὀμπρός,
τρέχα καὶ μὴ φοβάσαι.

Κατάλυσε¹ τὴ νιότη σου
καὶ μὴ τὴνε λυπᾶσαι.

Εἶναι παράξενο πὼς μέσα στὶς μαντινάδες τοῦ γέρου ἔξεχώρισεν ἡ ἔγγονη αὐτὴν ποὺ χαρακτηρίζεϊ τόσο τὴν νοστοροπία τοῦ ρομαντικοῦ νησιώτη ποὺ σπαταλᾷ τὴ νιότη του πηγαίνοντας ἀψηφιστα μπροστά, γιὰ κάποιο σκοπό.

Μετὰ 20 μαθήματα, χάνω τὴν ἐπαφὴ μὲ τὴν Μαλαματένια καὶ τίς συμμαθήτριές της, ὅμως ἐνδιαφέρομαι πάντα καὶ συχνορωτῶ γιὰ τίς σπουδὲς της καὶ τὴ διαγωγή της στὴ Σχολή. Ὅσο γιὰ τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὴν ἐπίδοση, δὲν ἀκούω παρὰ ἐπαίνους, ἀλλὰ γιὰ τὴν συμπεριφορὰ της μοῦ μιλοῦν κάπως μασημένα. Ὅταν ζητῶ ἐξηγήσεις, πάλι δὲν μοῦ δίνουν λεπτομέρειες.

— Νά! Εἶναι κάπως ἀτίθασος χαρακτήρας, δὲν ἔχει ταπεινοφροσύνη, παίρνει πολλές πρωτοβουλίες, κοροϊδεύει τὴν ὑπερβολικὴν εὐσέβεια μερικῶν συμμαθητριῶν της, καὶ κάτι τέτοια...

Ἐπιμένω νὰ μάθω ἂν ἔχῃ τὴν συναισθησὴ τοῦ καθήκοντος καὶ ἂν κἀν εὐσυνείδητα τὴν δουλειὰ της. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀνεπιφύλακτα καταφατικὴ.

1. Κατάλυσε = σπατάλησε.

— Τότε, λέω, ἄς μὴν τῆς ψαλιδίσουμε τὰ πτερά της, ἄς τὴν ἀφήσωμε νὰ ἀξιοποιήσῃ τὴν ιδιοσυγκρασίαν της. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει μπροστά του αὐτὸ ποῦ ἄδικα λένε «πεπρωμένο» καὶ ποῦ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἔκφραση καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πράξεών του ποῦ βγαίνουν ἀπὸ τὴ βιολογικὴ του ἀτομικότητα. Ἄς ποδηγητήσωμε αὐτὴ τὴν ἀτομικότητα πρὸς τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ ὠφέλιμο.

Στὰ ὑπόλοιπα χρόνια τὴν συναντῶ ἀργὰ καὶ ποῦ, καθὼς περνᾷ μὲ τις συμμαθήτριές της καὶ πάει ἢ στὴν αἴθουσα παραδόσεων ἢ στὸ οἰκοτροφεῖο. Μαντεύει βέβαια τὸ ἐνδιαφέρον μου καὶ μὲ χαιρετᾷ πάντοτε πρόσχαρα. Θὰ τὴν ξανακαμαρώσω στὴν τελετὴ τῆς ἀπονομῆς διπλωμάτων. Εἶναι ἡ κορυφαία στὴν χορωδία, ἡ φωνὴ της, φωνὴ κοντράλτας, ξεχωρίζει καὶ σὲ τόνο καὶ σὲ ποιότητα. Δὲν ξέρω ἂν ἐπηρεάζωμαι ἀπὸ τὴν καταγωγὴ της, μὰ καθὼς τραγουδᾷ τὸ Ἑθνικὸν Ὑμνο διαβάζω μιὰ ἔξαρση στὸ πρόσωπό της.

Τὸ ἴδιο νοιώθεισθε ὅταν τὴν παρακολουθῆσθε ἐνῶ δίνει τὸν ὄρκο:

«Ὁρκίζομαι ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων νὰ διάγω βίον ἀγνὸν καὶ ἐνάρετον καὶ νὰ ἐξασκῶ πιστῶς τὸ ἐπάγγελμά μου.

»Νὰ ἀποφεύγω πᾶσαν πρᾶξιν ἔνοχον ἢ ἀνήθικον καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιοῦμαι οὐδὲ δώσω ποτὲ θανάσιμον ἢ ἐπιβλαβὲς φάρμακον.

»Νὰ πράττω πᾶν τὸ δυνατόν ὅπως ἐξυψώσω τὸ ἐπάγγελμά μου καὶ νὰ τηρῶ μυστικὸν πᾶν ὅ,τι μοὶ ἤθελε ἀνακοινωθῆ ἔμπιστευτικῶς ἢ ἤθελε περιέλθει εἰς γνῶσιν μου κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός μου.

»Νὰ βοηθῶ πιστῶς τοὺς ἰατροὺς εἰς τὸ ἔργον των, νὰ περιθάλπω μὲ ἀφοσίωσιν καὶ εὐσυνειδησίαν τοὺς ἀσθενεῖς μου, νὰ φροντίζω δὲ διὰ τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν καλυτέρευσιν τῆς ἀνθρωπότητος.

»Ταῦτα ὀρκιζομένη, παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ μὲ βοηθῆ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων μου.»

Ὅταν τελειῶνῃ ἡ τελετὴ, τὴν πλησιάζω, τῆς σφίγγω τὸ χέρι καὶ τὴν συγχαίρω.

— Τί θὰ κάνης τώρα, Μαλαματένια; τῆς λέω. Ποιὸ εἶναι τὸ πρόγραμμά σου;

— Μοῦ ἐπιτρέπετε, κ. Καθηγητά, νὰ σᾶς δῶ ἰδιαιτέρως καὶ νὰ ζητήσω τὴν γνώμη σας;

Ὅταν ἤρθε νὰ ζητήσῃ τὴ γνώμη μου γιὰ τὸ δρόμο ποῦ θὰ ἀκολουθήσῃ, τῆς εἶπα πῶς μολονότι ἡ νοσηλεία ἀρρώστων εἶναι μιὰ ὑψηλὴ κοινωνικὴ λειτουργία, τὴν θεωρῶ πιὸ κατάλληλη γιὰ τὴν ἐλεύθερην δρᾶσιν ποῦ προσφέρεται ἂν διορισθῆ σ' ἓνα Ἑγχειρονομικὸ Κέντρο ἐπαρχίας καὶ ἀσκῆσιν τὴν λειτουργίαν τῆς Προληπτικῆς Ἱατρικῆς.

Φανερὴ ἦταν ἡ ἱκανοποίησιν ποῦ ἐξωγραφίστηκε στὸ πρόσωπό της μὲ τὴ λάμψην ποῦ πῆραν τὰ μάτια της καὶ μὲ τὸ ἀψοκοκκίνισμα στὰ μάγουλά της.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κ. Καθηγητά. Μ' ἐνοικώσατε πολὺ καλά, καὶ εἶμαι περήφανη. Καὶ νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ, εὗρισκα τὸν ὄρκο μας κάπως ἀτελεῖ.

— Δηλαδή;

— Νά! Λέει νὰ βοηθῶ τοὺς ἰατροὺς εἰς τὸ ἔργον των καὶ νὰ περιθάλπω τοὺς ἀσθενεῖς μου μὲ ἀφοσίωσιν...

— Καὶ δὲν ἐπρόσεξες τὸ παρακάτω; Δὲν ὀρκίστηκες νὰ φροντίξῃς διὰ τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν καλυτέρευσιν τῆς ἀνθρωπότητος; Καταλαβαίνεις τί περιεχόμενον ἔχει αὐτὴ ἡ φράσις;

Τὸ αἶσθημα τῆς ὑπερηφανείας σβῆνει καὶ μιὰ ἐλαφρὴ χλωμάδα χύνεται στὸ πρόσωπό της, γιὰτὶ νοιώθει τὴν παρατήρησίν μου ὡς ἐπίπληξιν.

(Συνεχίζεται)